

Křížové kameny se symboly, číslicemi a textem

Text

Plochu křížových kamenů často vedle kříže a znaků doplňuje textové sdělení.

Písmo je ve většině případů ryté a obsahuje latinské znaky. Na kamenech pocházejících z 15. století se objevuje i v podobě gotické majuskuly, minuskuly (Smrčná 0616, Studénky 0085). V oblasti Českomoravské vrchoviny se vyskytují nápisy v českém a německém jazyce.

U nejstarších památek tohoto typu je text složen zejména ze zkratk a obsahuje informace o datu, jménu poškozené osoby (či jen jeho iniciály) a vyjadřuje prosbu Pánu o milost k duši zemřelé osoby. V některých případech bývají jednotlivé části sdělení více upřesněny. Zmiňují okolnosti tragické události, blíže specifikují den, kdy se událost stala (např. „... NA DEN SWATIH FABIANA A SEBASTIANA, TU NEDELI PŘED SWATIM WACZLAWEM, atd...). Písmo se objevuje v lemování, v břevnech kříže, ale v mnoha případech je nahodile rozmístěno po celé přední ploše kamene.

U kamenů z 19. století je pak patrné, že kříž ustupuje textovému sdělení a vznikají samostatná textová pole.

- Batelov

- Stojí na malém prostranství asi 10 metrů východně od kostela.
- Jednostranná deska s olámanými hranami a poškozeným levým horním rohem. Na přední straně je reliéfně tlapatý kříž. Nad příčnými rameny jsou zbytky negativního dnes nečitelného dvouřádkového textu. Pod pravým ramenem je rytý obrys pušky, která směřuje šikmo ke středu kříže.
- 65 x 46 x 14 cm
- Podle místní pověsti se kámen nacházel na místě, kde byl v dobách třicetileté války zabit švédský voják. Jiná verze pověsti vypráví o francouzském vojákovi.
- Aš 0608, Svoboda, Brázda, Jaroš 16
- ÚSKP 53602/7-5213, NPÚ 1000148252
- Pan Zdeněk Jaroš uvádí, že se pod levým ramenem kříže nacházel rytý obrys šavle směřující ostřím vzhůru. V současné době ovšem není patrný. Dříve však stál asi 700 metrů od obce Spělov, asi 150 metrů vlevo silnice do Batelova a 20 metrů od lesa. Po několika přesunech se na podzim roku 1995 ztratil. V roce 1998 byl znovu nalezen a odvezen na radniční dvůr. Z důvodu lepší ochrany byl umístěn v obci na svém současném místě.

- **Brtnice**

- Stojí asi 1 km jihovýchodně od obce po levé straně silnice do Třebíče.

- Jednostranná deska se zaoblenými hranami a zakulaceným temenem. Na přední straně je reliéf latinského kříže. Pod levým příčným ramenem je též reliéfně vyobrazeno kopí, které směřuje hrotem vzhůru. V příčném rameni je gotickou minuskulou rytý nečitelný nápis. Pravděpodobně: FIAT IUSTITIA (Staň se spravedlnost).

- 70 x 60 x 17 cm

- Aš 0078, Svoboda, Jaroš 5

- Původně stával asi o 200 m blíže k Brtnici, při úpravě silnice byl přemístěn na současné místo. Vladislav Navrátil četl text STRASSKA TRIBUT. Kámen prý označoval místo popraviště hrdelního soudu.

- Čenkov

-Stojí asi 500 m severozápadně od obce na jihozápadním úpatí výšiny Na přičce (kóta 608), nad první terasou stráně při cestě do Lovětína.

- Jednostranná kamenná deska s mírně kónickým završením. Na kameni je reliéf tlapatého kříže na trojúhelníkové základně. Na levé straně příčného ramene je reliéfně vyobrazeno kolo se šesti loukotěmi. Na opačné straně jsou opět reliéfně opratě stočené do kola. Nad příčnými rameny je vyryt dělený letopočet: 16 - 50. Pod rameny dělený nápis: "MAR - TIN / CEI - NAR".

- 69 x 61 x 18 cm

-K tomuto kameni se vztahuje několik pověstí. Jedna vypráví, že na tomto místě byl usmrčen vozk z vozu padlým sudem. Jiná verze mluví o vozkovi, kterému se splašil kůň, tažený vůz se právě zde převrátil a pod ním kočí zahynul. Podle další pověsti byl z nedalekého lesa na tomto místě zastřelen kramář (jiná verze upřesňuje, že to byl obchodník se solí), který tudy projížděl se svým zbožím.

- Aš 0784, Fritz 69, Svoboda, Brázda, Jaroš 127

- ÚSKP 23315/7-4780, NPÚ 1000134311

- V nejstarší batelovské matrice je obsažen výčet všech tamních primátorů či rychtářů. V roce 1642 je na tomto postu uváděn právě Martin Cejnar. Kámen stával původně v poli, v roce 1966 byl přemístěn k cestě a v 80. letech 20 století na současné místo.

- **Dvorce**

- Je zazděn v terase hostince na návsi.

- Jednostranná deska s poškozenými hranami. Na přední straně je reliéf tlapatého kříže. Nad rameny kříže je dělený rytý letopočet 154 - 5 (?). Pod rameny kříže jsou čtyři řádky rytého dnes již nečitelného textu.

- 75 x 56 x _ cm

- Aš 0874, Fritz 80, Richlý 5, Schwab 20, Jaroš 20

- ÚSKP 23992/7-4776, NPÚ 1000135027

- Kámen se dříve nacházel asi o 2 metry dál od silnice. Do tarasu byl zazděn v roce 1981. Leopold Fritz čte letopočet 1645. Stejný letopočet je zachycen i na kresbě od Viléma Richlého. Podle Zdeňka Jaroše se jedná o německý text a na kameni rozpoznává slova: „SIND - ERD...“.

- Horní Kosov

- Leží vpravo u silnice do Jihlavy na začátku města v Rantířovské ulici vedle barokního kříže.

- Kamenná deska s olámanými hranami. Zřejmě se dříve jednalo o plochý kamenný kříž. Nasvědčuje tomu výstupek v levé horní části a viditelné poškození na protější straně desky. Na přední straně je vytesaný dvouřádkový nápis. Datum: 1551 (?) - 15. AUG a pod ním je vyobrazena svisle sekera s ostřím směřujícím vlevo.

- 96 x 54 x 17 cm

- Aš 0877, Fritz 87, 96, Schwab 40, Svoboda, Jaroš 39

- ÚSKP 28396/7-4836, NPÚ 1000139696_0002

- Podle výstupku na levé straně desky a poškození na protější straně je pravděpodobné, že se původně jednalo o kamenný kříž.

- Horní Kosov

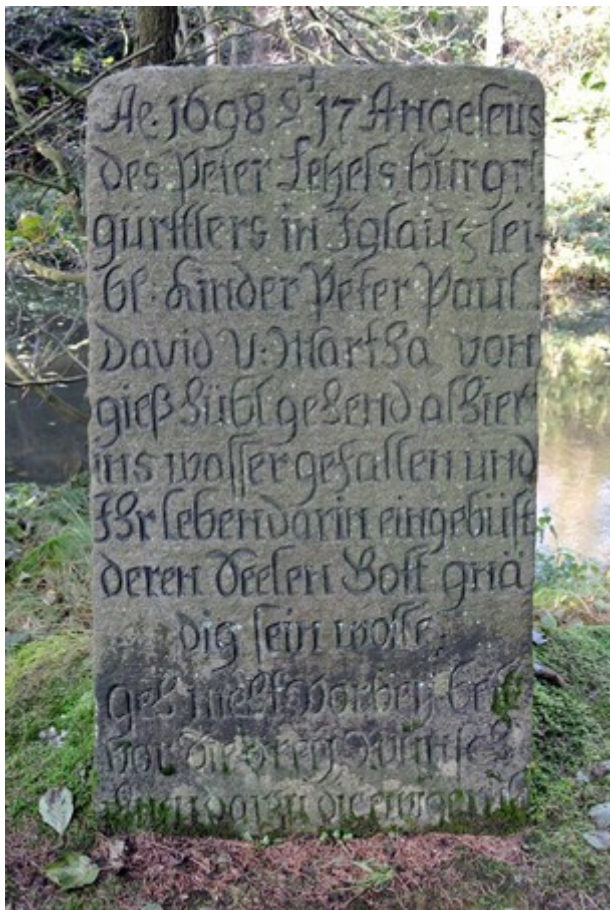
- Stojí na pravém břehu řeky Jihlavy, naproti bývalému planderskému mlýnu, asi 500 m pod Zaječím skokem.

- Jednostranná deska, která má na přední straně těsně u temene vytesaný malý tlapatý křížek a pod ním třináctiřádkový německý text: „AD. 1698 D. 17 AUGUSTUS / DES PETER LEHRLS BÜRGR / GÜRTTLERS IN IGLAU 3 LEI / BL KINDER PETER PAUL, / DAVID U. MARTHA VOM / GIEßHÜBL GEHEND ALHIER / INS WASSER GEFALLEN UND / IHR LEBEND DARIN EINGEBÜST / DEREN SEELEN GOTT GNÄ / DIG SEIN WOLLE / GEH NICHT VORBET / VOR DIE DREY WUNSCH / IHNEN DAR ZU DIE EWIGE RUH.

- 112 x 65 x 18 cm

- Aš 1408, Schwab 68, Jaroš 40

- Český překlad zní: „Roku 1698, dne 17. srpna Petra Lehrla městského pasíře v Jihlavě tři vlastní děti Petr Pavel, David a Marta, přicházejí od Vyskytné, zde spadly do vody a své životy zde nechaly. Bůh buď milostiv jejich duším. Jda kolem pomodli se za ně a popřej jim věčný klid“. Na pravé straně kamene je v horní části vytesáno: REN. 1972 J. J. Kámen dokládá polohu středověkého brodu na cestě z Jihlavy do Vyskytné. Podle vyskytenského písmáka Siegla byl kámen nalezen v červenci 1924, avšak v planderské obecní kronice je zpráva, že kámen byl nalezen v roce 1926 při těžbě písku v řece. Tehdy byl postaven na břehu na louce zvané „Pizalka“. V současné době je fixován v kamenném soklu a písmo je nepřesně obtažené černou barvou.

- Hubenov

- Stojí východně od obce, na pravém břehu Hubenovské přehrady vpravo od potoka, který do ní vtéká téměř na jejím konci, je asi 100 m od přehrady.

- Jednostranná deska se zakulaceným temenem. Na přední straně je v orámovaném poli reliéfně vyobrazen maltézský kříž na obdélníkové základně. Nad příčnými rameny jsou ryté iniciály M -S. Pod příčnými rameny je třířádkový rytý text v německém jazyce. Text je v současné době nečitelný. V obdélníkové základně kříže je rytý letopočet 1715.

- 85 x 52 x 14 cm

- Podle pověsti se v těchto místech zabil chlapec, který šel místo do kostela vybírat vraní hnízda. V jedné verzi pověsti zemřel po pádu ze stromu. Jiná verze vypráví, že se nabodl na vyčnívající pahýl větve.

- Aš 1409, Fritz 82, Richlý 14, Svoboda, Jaroš 29

- Pověst je pravděpodobně odvozena od místního názvu „Niederfall“ (klekání). Německým souslovím „In nieder fallen“ byly ale také označovány staré opuštěné nebo zavalené doly, které se v blízkosti kamene nachází.

- Knežice

- Je umístěn v budově obecního úřadu.

- Oboustranná deska završená obloukem. Na přední straně je reliéf klínového kříže. Nad levým ramenem jsou vyryta písmena DN (?). Nad pravým ramenem je patrný pouze nečitelný zbytek písma. Pod břevny je vyryt dělený letopočet 17 - 48. Na zadní straně je dnes již téměř nečitelný německý nápis: "Ruhe N. D. da ewig. O. J. dringen gleich schwer wie Graben Gewissen und Andenken".

- 50 x 38 x 12 cm

- Podle ústní tradice má historie kamene vazbu na statek "U Tluksů" ve Vísce. Dnes již nevíme, zda odtud pocházel násilník nebo oběť. Kámen by též mohl být památkou na hrutovského mladíka, kterého zde pokousal vzteklý pes. Na chlapci se objevila vzteklina, proto byl svázan a vezen do Jihlavy. Na cestě za Brtnicí však zemřel.

- AŠ 0910,

- Český překlad textu zní: „Odpočívej N. D. zde věčně. O. J. tíží stejně těžce jako hrob svědomí a vzpomínka“. Do roku 2002 kámen stál u dolní cesty do Rychlova, na mezi 1,5 m vpravo v lese, 100 m před pastvinami, kam cesta ústí. Nyní je v místě replika.

- Kosov

- Stojí asi 1,5 km severozápadně od obce v poli vedle pamětního kříže A Schwarzové, asi 100 m vlevo od silnice vedoucí z obce severozápadním směrem k silnici č. 602 z Jihlavy do Brna.

- Jednostranná deska s poškozeným temenem a uraženým levým rohem. Na přední straně je reliéf klínového kříže. Pod levým břevnem je rytý nápis „GILGE“, pod pravým je rytý letopočet 1707.

- 70 x 48 x 15 cm

- Aš 1419, Schwab 14, Jaroš 42

- Původně stával na křižovatce polních cest z Jihlavy do Kosova a Malého Beranova. Na současné stanoviště byl přemístěn pracovníky Muzea Vysočiny 22. 10. 1993.

- **Markvartice**

- Stojí v obci před kostelem.

- Oboustranná deska se zakulaceným temenem. Na obou stranách jsou reliéfy klínových křížů. Na přední straně je v místě křížení ramen rytý nápis „LIDA“ a malý křížek. Na druhé straně je pozůstatek rytého letopočtu. Pravděpodobně 1550 (?).

- 79 x 40 x 14 cm

- Podle jedné z místních pověstí zde spadla do nezakryté studny chůva s nemluvnětem. Podle druhé verze mělo do studny spadnout nemluvně a jeho matka se pak žalem utrápila.

- Aš 0610, Franz 93, Svoboda, Jaroš 57

- ÚSKP 18686/7-4992, NPÚ 1000129407

- Kámen dříve stával na okraji obce při cestě do Staré Říše u tzv. dolní studny. Přemístěn byl z obavy před zcizením poté, co byl nalezen vyvrácený. Od 9. 2. 1984 byl u zadní zdi kostela.

- **Mirošov**

- Stojí v jihovýchodním rohu bývalé zámecké zahrady.

- Jednostranná deska se zaoblenými hranami. Na přední straně je reliéfně vyobrazen tlapatý kříž. Vedle něho je po levé straně reliéf pušky hlavní vzhůru. Nad křížem je vyryt letopočet: 1644. Nad příčným ramenem je dělený špatně čitelný nápis. Zřejmě: "MATTEI LEW".

- 97 x 54 x 16 cm

- Podle místní pověsti byl kámen postaven na památku mládence - vojáka, který se po letech vracel domů a byl zastřelen vlastním otcem- ovčákem. Ten postavu lezoucí oknem do ovčína považoval za zloděje, protože svého syna považoval za dávno mrtvého. Svůj omyl těžce zaplatil, jelikož na následky leknutí sám brzy zemřel. V jiné verzi se syn vracel z hospody, a protože nechtěl budit rodiče, lezl oknem.

- Aš 0535, Fritz 68, Richlý 1, Jaroš 62

- Tento kámen stál dříve pod zámkem v trati nazývané „Ovčín“, kde kdysi opravdu stával panský ovčín. V roce 1892 nechal majitel mirošovského zámku a velkostatku V. Richlý přemístit kámen na současné místo.

- Mysliboř

- Stojí 200 m jihovýchodně od obce vpravo od silnice do Telče.

- Jednostranná deska se zaoblenými hranami a zakulacenými horními rohy. Na přední straně je v horní třetině plochy reliéfně vyobrazen menší klínový kříž. Pod levým břevnem je reliéf váčku s penězi a negativně desetiřádkový text, který rozluštil dr. Bohumil Ryba: „LETHA - PANIE / 1549 (3?) / TU NEDELI PŘED S / WATIM WACZLAWEM PŘI / SNIDANIE SNUSILA ONE / SOWSKA MARTA SVÉHO MI / LEHO ALU NOHU GEDEM / V NEDELI PO SVATIM WACZLAWE UMRZEL / RAC GIM / PAN BUH MILOSTIV BIETI“.

- 109 x 53 x 17 cm

- Kámen připomíná vraždu jistého Ály Nohy, kterého otrávil někdy v roce 1540 jeho milá Marta z vesnice Onšova. Ta se později k tomuto činu dobrovolněpřiznala. Soudce vynesl rozsudek, předal ji katovi a ten ji pak na Oslednicích oběsil na šibenici.

- Aš 0879, Jaroš 66

- Mysliboř

- Stojí v rohu lesa asi 1 km severozápadně od obce a asi 200 m vpravo od silnice do Studnice na hranicích katastrů obcí Mysliboř a Studnice.
- Jednostranná deska se zakulaceným temenem. Na přední straně je uprostřed plochy reliéf menšího maltéžského kříže. Nad křížem jsou dva řádky rytého textu, který dále pokračuje po stranách kříže: „A 773 DN / E 10 (6?) MARTH / V PA -NV / VS - NVL / A - K.
- 73 x 50 x 12 cm
- Podle místní pověsti se v tomto místě vzájemně zastřelili dva pytláci. Jiná pověst vypráví, že se zde sám smrtelně postřelil pytlák, když prolézal houštinou.
- Aš 0844, Jaroš 69

- **Mysliboř**

- Stojí asi 700 m jihovýchodně od obce na okraji malého lesa asi 10 m od potoka.
- Jednostranná deska se zakulaceným temenem. Na přední straně je uprostřed plochy reliéf menšího maltézskeho kříže. Nad křížem je pozůstatek dnes již nečitelného textu. Rozpoznatelné je pouze: „... O M“. Pod křížem je rytý letopočet 1774.
- 63 x 55 x 15 cm
- Podle místní pověsti se kámen nachází v místě, kde se v bažině utopil dragoun s koněm.
- Aš 0881, Jaroš 68
- Na své současné místo byl usazen v roce 1978.

- Nová Říše

- Stojí východně od obce po levé straně silnice do Zdeňkova naproti vrchu Kalvárie.

- Jednostranná deska se zaoblenými hranami a zakulaceným temenem. Na přední straně je reliéf obloučkovitě profilovaného kříže. Ve vodorovném i příčném rameni kříže je vyryto pět menších křížků. Pod levým ramenem kříže je reliéf kladívka (?). Mohlo by se též jednat o bojovou sekeru nebo hornický mlátek. Nad příčnými rameny kříže je rytý dělený letopočet 16 - 07. Pan Zdeněk Jaroš dále zmiňuje rytý obrys pod pravým ramenem kříže. Mohlo se údajně jednat o dýku, meč nebo kosu. Dále zmiňuje dva řádky rytého textu v horní části desky. V současné době tato výzdoba není patrná a pozůstatky textu jsou nečitelné.

- 77 x 58 x 25 cm

- Ke kameni se váže několik pověstí. Podle první verze pověsti se na tomto místě navzájem pobili dva zedníci při stavbě novoříšského kostela, který se ovšem v tomto roce nestavěl. Další verze pověsti vypráví o dráteníkovi, který zde zahynul hladu.

- Aš 0612, Franz 88, Fritz 89, Svoboda, Brázda, Jaroš 70

- ÚSKP 31667/7-5044, NPÚ 1000143197

- **Nová Říše**

- Je uložen v klášteře.

- Jednostranná deska se zkosenými rohy. Pravý dolní roh je uražený do poloviny výšky kamene. Na přední straně je v horní polovině uprostřed orámovaného pole reliéfně vyobrazený menší tlapatý kříž a negativně šestnáctiřádkový nápis: „LETA PANE / 16 - 98 / DNE 20. MIESICE / LEDNA GMENOWI / TIE NA DEN SWATIH FA / BIANA A SEBESTIANA W / TOMTO NESTIASNIM MI / STIE BIEH ZIWOTA SWEHO / DOKONAL A OD SANI ZAM / ACKAN GEST SLOWUTNI / A POCTIWI MUZ PAN OND / REI STANIEK SA...D MIES / TIS ZELETAWI (JS)UC WIEKU / SWEHO 84 LETHA. PAN BUH / RACZ MU DATI LECHKE / ODPOCIWANI. AMEN“.

- 134 x 79 x 12 cm

- Tento kámen stál dříve u staré lesní cesty z Nové Říše k dnes již zatopenému Vymyšlenovu mlýnu u Vystrčenovic. V 60. letech 20. století byl rozbit padajícím stromem při těžbě dřeva a později v roce 1983 byl přemístěn do kláštera v Nové Říši, kvůli výstavbě vodárenské nádrže.

- Aš 0613, Svoboda, Brázda, Jaroš 71

- Pánkovsko

- Stojí na dvoře usedlosti.

- Jednostranná deska se zaobleným temenem a olámanými hranami. Na přední straně je dvojitý reliéf kříže s kulovitým zakončením ramen. Nad příčnými rameny je rytý německý čtyřřádkový nápis. Pod příčnými rameny jsou další čtyři řádky částečně nečitelného textu: „.... 1621 DEN / - / - DIESE ORT / - ..ER MIT / EINER PISTOLLE - N ERSCHOSSEN / WORDER GOTT - VERLEIHE IHM / EINE FROHLICHE - AUFFERSTE / HUNG.AMEN“

- 77 x 50 x 17 cm

- Ke kameni by se mohla vázat událost z doby třicetileté války, kdy byl údajně na cestě do Vysoké zastřelen jistý pístovský sedlák, který odmítl vydat rekvírujícím vojákům povoz sena s párem volů.

- Aš 1802, Jaroš 47

- Český překlad textu zní: „... 1621 zde... na tomto místě... byl zastřelen pistolí. Bůh mu dej radostné zmrtnýchvstání. Amen“. Do roku 1999 se kámen nacházel na levé straně polní cesty, asi 30 metrů od odbočky ze silnice Jihlava - Popice, naproti vjezdu ke kasárnám. V roce 1994 ležel vyvrácený a částečně přikrytý hromadou klád. V březnu roku 1999 nebyl nalezen na svém místě. Později byl objeven na soukromém pozemku usedlosti Pánkovsko, kde se nachází do současné doby.

- Rančířov

- Stojí na hřbitově u kostela.

- Je to oboustranný kámen se zakulaceným temenem. Na přední straně je vysoký reliéf klínového kříže se zakulaceným zakončením ramen. Na zadní straně je v horní části rytý malý křížek, pod ním je reliéfně vyobrazená lebka s hnáty a pod lebkou je rytý zcela nečitelný text.

- 78 x 43 x 19 cm

- Aš 1431, Jaroš 94

- ÚSKP 29969/7-5173, NPÚ 1000141380_0005

- Jedná se pravděpodobně o náhrobní kámen.

- Rohozná

- Stojí asi 2 km jižně od obce, jižně od retranslační věže na kopci Na Pehlinách, pod osamělou borovicí asi 200 m od Hraničního potoka, mírně západně od spojnice retranslační věže a sila v Batelově.

- Jednostranná deska se střežovitě završeným temenem. Na přední straně je v horní části menší jetelový křížek. Pod ním je v orámovaném poli částečně čitelný rytý text, který v osmi řádcích sděluje: „LETA 1733 / DNE 18. JUNI OD / POSLA BOZIHO GEST / ZABIT JOSEF LANDA / Z ROHOZNEJ...“

- 88 x 50 x 12 cm

- V místě kde se kámen nachází, se v minulosti v milířích pátilo dřevěné uhlí a probíhalo zde namáhavé ruční kácení stromů, při kterém mohlo dojít k nenadálé nešťastné události končící smrtí dřevaře či uhlíře. Kámen je místními obyvateli nazýván jako „uhlířův“ nebo také „švejdův“. Označení švejdův zcela jistě souvisí se Švédy a jejich zdejším pobytem. Kámen byl údajně vyorán nedaleko současného stanoviště a poté přemístěn k vzrostlé borovici, aby nepřekážel při obdělávání pole. O zemědělcí, který kámen našel, se vypráví, že do jednoho roku od nálezů zemřel.

- Aš 0791, Jaroš 97

- Rozseč

- Stojí východně od obce u kříže manželů Slámových z roku 1908, asi 150 m vlevo od polní cesty vedoucí z obce jihovýchodním směrem.
- Jednostranná deska se zkosenými rohy a poškozeným temenem. Na přední straně je v orámovaném poli v horní třetině plochy reliéf klínového kříže. Pod břevny je rytý dělený letopočet 16 - 81. Pod letopočtem je rytý osmiřádkový nápis: „NA TOMTO MISTIE / NESSTASNE ZABIT OD / KLISETE TOMAS / SIN / CHALVPY Z ROZSECZE / TV SOBOTV PRED SVA / TAV MARIII STAR BYL / X LET BVOH RACZ JEHO / DVSSI MILOSTIW BITI“.
- 95 x 58 x 13 cm
- Podle místní pověsti zde byl při vláčení pole branami roztrhán muž
- Aš 0792, Jaroš 98
- ÚSKP 16977/7-5187, NPÚ 1000127578
- Na současné místo byl kámen umístěn v roce 1962.

- Sedlejev

- Stojí asi 500 m jihovýchodně od obce, vpravo nad silnicí do Urbanova.
- Jednostranná deska se zakulacenými rohy a zaoblenými hranami. Na přední straně je reliéf jetelového kříže s krátkým vodorovným břevnem.
- 86 x 44 x 12 cm
- Podle místních byl prý postaven jako památník zrušení roboty.
- Aš 1030, Jaroš 105
- ÚSKP 26021/7-5208, NPÚ 1000137171
- V evidenčním listu nemovité kulturní památky Národního památkového ústavu je uvedeno, že se na zadní straně kamene nachází velmi špatně čitelný rytý nápis LETA P / ANE 16 / 48... Ten ale není v současné době patrný. Kámen byl v 80. letech při stavbě silnice posunut.

- **Smrčná**

- Stojí na pravé straně silnice do Jihlavy u severozápadního okraje lesa.
- Jednostranná deska se zaoblenými hranami a zakulacenými rohy. Na přední straně je reliéfně vyobrazen klínový kříž. Při levém okraji kamene je svisle rytý nápis gotickou majuskulou: SIMOSTORFEER (Smrčenský). Ve vodorovném břevnu je rytý letopočet 1484. Pod pravým ramenem je reliéfně sekera. Topůrko sekery směřuje ke středu kříže.
- 83 x 66 x 29 cm
- AŠ 0616, Fritz 86, Jaroš 106
- ÚSKP 29415/7-5210, NPÚ 1000140790
- Jedná se o nejstarší datovaný kámen na Moravě. Spolu s kamenem 0850 dokládá existenci jedné ze starých cest zvané "humpolecká". V pověstech je často chybně spojován s kamenem 0850, který je datovaný letopočtem 1700.

- **Smrčná**

- Stojí na severozápadním okraji lesa asi 200 m vpravo od silnice do Jihlavy.
- Jednostranná deska se zakulacenými rohy. Na přední straně je přes celou plochu rytý obrys tlapatého kříže s rozšířeným spodním břevnem v něm je rytý obrys meče směřující hrotem vzhůru. Po celé ploše kamene je rytý text. Nad břevny jsou dva a pod nimi tři řádky německého textu: „IOH - AN D. / PAUL - LIDL SU / DEM - GOTT / GENAB - ANNO / 17 - 00“.
- 92 x 71 x 25 cm
- Aš 0850, Jaroš 107
- ÚSKP 21098/7-5211, NPÚ 1000131962
- Český překlad textu zní: „Jan, Pavla Lídla syn. Bůh mu buď milostiv. Roku 1700“.

- Starý Hubenov

- Stojí v ulici, která je souběžná s hlavní silnicí, mezi vilkami č. 6 a 23.

- Jednostranná deska. Na přední straně je uprostřed plochy reliéf latinského kříže. Na pravé straně kříže je též reliéfně vyobrazena sekera směřující ostřím vlevo. Po celé ploše kamene je rytý text. Nad břevny kříže jsou čtyři a pod břevny tři řádky německého textu: „ANNO 1602 / NEÜMAN ALHIER SCHENDLICH UND BÖSILICH / IN SEINEN EIGENE / HAUß, UMB SEIN LEBEN KOMEN. / GESCHEN AM - TAG, PALMA / RUM DEN 31 - MARTIY. / GOTT SEY IHM - GENEDIG

- 77 x 83 x 14 cm

- Aš 0180, Dreyhausen 75, Fritz 81, Richlý 13, Jaroš 30

- ÚSKP 32234/7-4853, NPÚ 1000143792

- Český překlad zní: „Léta 1602 zde Neuman hanebně a zle ve svém vlastním domě o svůj život přišel. Stalo se o Květné neděli 31. března. Bůh mu buď milostiv“.

Kámen připomíná tragickou událost, při které Vacek z Boršova zranil místního šenkýře Kryštofa Neumana. Ten v důsledku zranění dne 5. dubna zemřel. Jihlavská vrchnost téhož dne psala Janu mladšímu z Říčan (otec Jana mladšího z Říčan byl majitelem Boršova). Ten navrhnul, aby byli postaveni svědci z obou stran a podle práva byla vyhledána pravda. Jak celá záležitost dopadla, není jasné.

Ke kameni se váže lidová pověst, kterou zachytil Anton Altrichter. Podle ní se u kamene objevuje žena, která zpívá nábožné písně. Jakmile ale zaslechne lidský hlas, hned zmizí.

- Stonařov

- Stojí v Jestřebském lese jihovýchodně od obce pod kótou 661 v sousedství lokality Aleje.
- Jednostranná deska s uraženým levým rohem a poškozenou pravou stranou. Na přední straně je v orámovaném poli reliéfně vyobrazen kalvarijský kříž. Pod svislým ramenem kříže je reliéfně lebka se zkříženými hnáty. Pod levým břevnem je reliéfně vyobrazena puška směřující hlavní vzhůru. Pod pravým břevnem je opět reliéfně vyobrazen strom. V rámu je pozůstatek českého majuskulního textu. Od levého dolního rohu je psáno: LETA PANIE 1605 W SOBOTU... Nad příčným ramenem je čitelné slovo: .. MISTE.. Pod příčným ramenem vlevo je pět, vpravo čtyři řádky nečitelného textu.
- 94 x 49 x 19 cm
- V místě se traduje, že se v těchto místech vzájemně zastřelil hajný a pytlák, proto bývá nazýván: "Jägerkreuz". Pověst je ještě doplňována, že se zde, v zakletých místech, objevují v pravé poledne vousatí muži. Existence tohoto kamene by však mohla souviset i s přepadením kupců Andree Waskeye a Niclase Beera, ke kterému došlo „někde“ u Stonařova dne 22. 1. 1605. Waskey a jeho kočí při něm byli zastřeleni. Pobodaný Beer přežil a na základě jeho svědectví byli všichni čtyři lupiči chyceni, odsouzeni a v březnu toho roku v Jihlavě popraveni.
- Aš 0882, Svoboda, Jaroš 8
- ÚSKP 17933/7-4873, NPÚ 1000128605

- Studénky

- Stojí asi 1200 m jihozápadně od obce, vlevo u silnice Jihlava - Příseka.

- Je to oboustranná deska se zaoblenými hranami. Na přední straně je v orámovaném poli reliéfně tlapatý kříž. U temene desky je reliéfně špatně čitelný dvouslovný nápis (HANUS?). Nad levým ramenem kříže je reliéfně vyobrazený erbovní štítek s křížkem. Nad pravým ramenem je reliéfně vyobrazeno sladovnické prkénko - limpa. Pod pravým příčným ramenem je reliéfně šipka směřující hrotem vzhůru. Ve středu kříže je špatně čitelný rytý letopočet (1502 nebo 1504?). Na zadní straně kamene je rytý obrys tlapatého kříže.

- 102 x 60 x 19 cm

- Aš 0085, Fritz 48, Svoboda, Jaroš 92

- ÚSKP 32300/7-5163, NPÚ 1000143862

- Jeho současné místo však není jeho původní. V roce 1985 byl kámen přesunut z pole a umístěn svou přední stranou směrem k silnici. V roce 2007 byl kámen při rekonstrukci silnice znovu přesunut, asi o 250 metrů za odbočku k lomu Rančířov.

- Telč

- Je umístěn v prostorách telčské radnice.

- Jednostranná deska se zaobleným temenem. Na přední straně je v orámovaném poli v horní polovině plochy reliéf tlapatého kříže. Přes celou plochu kamene je rytý nápis: L. P. 1775 DNE 12. JULI / W TOMTO MISTI GEST / „BOZIM POSLEM NAWSTIWENA / KATERINA FRISSROWA, SKONALA / DEG JI PAN BUH LEHKE ODPOCINUTI“.

- 83 x 46 x 14 cm

- Aš 0835, Svoboda, Jaroš 119

- ÚSKP 10264/7-8577, NPÚ 1000121533

- Kdysi se nacházel u cesty vedoucí přes železniční přejezd, kolem židovského hřbitova k silnici. V roce 1986 byl kámen znovu postaven pracovníky Muzea Vysočiny Jihlava. V září roku 1998 byl kámen z důvodu obavy ze zcizení přesunut na dvůr telčské radnice. V matrice zemřelých č. 6995 obce Telč je na straně 184 zápis, že dne 12. července 1775 byla pohřbena Katharina Adalberti ze Starého předměstí Telče čp. 38. Příčina smrti není uvedena.

- **Třešť**

- Nachází asi 2 km východně od města. Vlevo u lesní cesty mezi vrchem Jelení skok a lesem mučírna. Cesta odbočuje vlevo z lesní silnice vedoucí ze samoty Pouště na sever.

- Jednostranná deska s uraženým horním levým rohem. Na přední straně je reliéf latinského kříže v širokém orámovaném poli. V rámu po obvodu jsou pozůstatky špatně čitelného textu. Dnes čitelné pouze "LETHA 1596".

- 78 x 48 x 13 cm

- Podle místní pověsti byl v těchto místech pytlák zabít myslivec.

- Aš 0793, Jaroš 123

- Dříve se kámen nacházel hlouběji v lese. Na křižovatce lesních cest. Na své současné místo byl zřejmě přemístěn při budování současné cesty.

- Volevčice

- Stojí v obci na zahradě rekreačního objektu č. p. 3.

- Je to jednostranná deska se zakulaceným temenem. Na přední straně je v orámovaném poli reliéf malého klínového kříže. Nad ním je ve dvou řádcích ryté jméno: „JOSEF MALEK“ a pod křížem pokračuje text: „8 R 1791“.

- 76 x 36 x 11 cm

- Aš 1446, Jaroš 143

- Původní umístění kamene není známo.

-Vystrčenovice

- Stojí na hrázi Brázdova rybníka.
- Je to jednostranná deska se zakulaceným temenem a poškozenou levou stranou. Na přední straně je v orámovaném poli reliéf tlapatého kříže na rozšiřující se základně. Pod břevny kříže jsou pozůstatky dnes nečitelného rytého textu. Pod ním je rytý dělený letopočet 17 - 45.
- 45 x 27 x 15 cm
- Podle sdělení místních se v tomto rybníce utopil čeledín z Nové Říše.
- Aš 2449, K. Brázda 34, Jaroš Z41
- K. Brázda na kameni četl: „Zde se...“ a letopočet 1715. Kámen dokumentoval 15. 6. 1970.

- Zvolenovice

- Stojí asi 200 m od obce po pravé straně silnice do Nové Říše vedle kamenného kříže s pamětní deskou z roku 1923.

- Jednostranná deska se zakulaceným temenem. Na temeni kamene je rytý malý křížek. Na přední straně je v orámovaném poli reliéf menšího tlapatého kříže. Nad křížem je rytý nápis LP 1762, který pokračuje po stranách kříže na celé ploše: „W TO - MTO / MISTE - NED / LE / ZES - EL / SWE -TA / SKTE - L SE / GOZEF RAM / BOSEK“. Všechna písmena S jsou obrácena.

- 87 x 34 x 12 cm

- Aš 0622, Svoboda, Jaroš 155

- Kámen původně stál vlevo od silnice do Dolní Vilímče; v blízkosti dřevěného kříže. Na dnešní místo byl přenesen v 60. letech 20. století. V matrice zemřelých č. 6995 obce Zvolenovice je na str. 106 zápis, že dne 6. listopadu 1762 byl pohřben pan Josefus Rambousek z Telče ve věku 67 let. Příčina smrti není uvedena.

